PROBLEMA BASARABIEI ÎN PUBLICISTICA LUI MIIHAI EMINESCU ŞI OCTAVIAN GOGA

Ruxanda VÎHREST, Facultatea de Jurnalism şi Ştiinţe ale Comunicării

The article on „The Bessarabian problem in the publicistic work of Mihai Eminescu and Octavian Goga" discusses the discrepancies in interpretations of these two prominent personalities of the Romanian culture, regarding the territory between Prut and Nistru. This topic has been approached through research works and through the analysis of the publicistic works of the writers. The study targets the authors' attitude towards the Bessarabian problem, as well as the style of the works referring to this particular matter.

Problema Basarabiei este una dintre chestiunile cele mai discutate din istoria spaţiului românesc, iar polemicile pe această temă nu au încetat nici până astăzi. Tratată diferit de către diverşi cercetători istorici, există foarte multe perspective asupra acesteia şi foarte multe judecăţi de valoare diferite cu privire la legitimitatea faptelor istorice legate de teritoriul dintre Prut şi Nistru. În această ordine de idei, opiniile personalităţilor marcante ale culturii româneşti sunt esenţiale pentru conturarea unui punct de vedere veridic asupra trecutului – şi, implicit, a prezentului Basarabiei. Mihai Eminescu şi Octavian Goga sunt două somităţi ale patrimoniului cultural românesc şi lideri de opinie în perioada în care au activat. Mihai Eminescu a activat în

calitate de ziarist profesionist în perioada 1876-1883, iar Octavian Goga – între anii 1902 şi 1938. Specialiştii în domeniu au evidenţiat în mai multe rânduri afinităţi între viziunile lui Mihai Eminescu şi ale lui Octavian Goga în ceea ce priveşte situaţia Basarabiei. Or, ambii poeţi şi publicişti şi-au exprimat de mai multe ori convingerea că Basarabia este în mod incontestabil pământ românesc. În această ordine de idei, Mădălin Roşioru afirmă că Eminescu îşi propune, dincolo de disputele politice cu adversarii săi, să conserve „suprema lege a conservării naţionalităţii şi a ţării, cu orice mijloc şi pe orice cale. Este o convingere profundă, care îi alimentează întreaga operă jurnalistică, inclusiv seria de articole dedicate Basarabiei".

Un exemplu care ilustrează această convingere este articolul publicat în ziarul *Timpul* din 10 februarie 1878 cu referire la retrocedarea Basarabiei[1], articol prin care Eminescu dă alarma în privinţa pretenţiilor ţarului Alexandru al II-lea asupra teritoriului dintre Nistru şi Prut. Aici Mihai Eminescu afirmă necesitatea păstrării unităţii poporului român: „Nenorocirea cea mare ce ni se poate întâmpla nu este că vom pierde şi rămăşiţa unei preţioase provincii pierdute; putem să pierdem chiar mai mult decât atâta, încrederea în trăinicia poporului român." În acelaşi timp, Mihai Eminescu îşi doreşte restabilirea adevărului istoric şi încearcă în repetate rânduri să demonstreze legitimitatea apartenenţei acestui teritoriu poporului român. Aceste încercări îşi găsesc locul în amplul studiu „Basarabia", publicat în ziarul *Timpul*, în numerele din 3, 4, 7, 8, 10, 14 martie 1878. Anume acest studio ilustrează exhaustiv atitudinea lui Mihai Eminescu faţă de situaţia pe plan internaţional a Basarabiei şi faţă de locul acestei provincii în contextul spaţiului românesc. Atitudinea deosebită a poetului faţă de problema Basarabiei este remarcată şi de Theodor Codreanu, care afirmă în acest context: „Cu siguranţă, între toţi marii intelectuali români Eminescu a fost acela care a iubit şi a înţeles cel mai profund Basarabia, pentru că poetul a iubit deopotrivă toate provinciile locuite de români, pe care le-a cunoscut nu numai la nivel livresc, ci şi străbătându-le cu piciorul şi cu alte mijloace, cum n-a mai făcut-o altcineva"[2].

În acelaşi timp, Octavian Goga, la rândul său, pune accent pe păstrarea românismului în Basarabia nu doar politic, dar şi spiritual, acesta fiind un aspect important al viziunilor sale. Din acest punct de vedere, poetul şi publicistul remarcă, după unirea din 1918, faptul că rusismul fusese alungat din Basarabia din punct de vedere politic, militar, administrativ, dar el rămăsese puternic înrădăcinat în mentalitatea oamenilor: „ (...) invizibilă, dar straşnic de apăsătoare, inoportună şi pururea prezentă, domnia moscovită se

[1] VATAMANIUC, D. *M.Eminescu. Opere*. Bucureşti, 1980, vol.IX, p.46.
[2] CODREANU, T. Problema Basarabiei în publicistica eminesciană. În: *Limba Română*. 2012, nr.5-6.

resimțea pretutindeni”[3]. Acest lucru este considerat de către cercetătorul Alexandru Ciubîcă drept unul deosebit de important pentru Octavian Goga, întrucât Ardealul se afla într-o situație similară, generată de o lungă perioadă de dominație maghiară. Octavian Goga vede în stăpânirea culturii şi a spiritului rusesc asupra Basarabiei un pericol şi mai mare decât în cazul dominației politice: „criza însă e mult mai adâncă, este criza apărării culturale, este criza sufletească cu nenumărate fenomene antipatice de dezechilibru moral şi intelectual”[4]. Analogiile pe care le face poetul între Basarabia şi Ardeal sunt o altă trăsătură specifică publicisticii sale. Astfel, poetul constată cu regret că există şi în această regiune un Ilie Moromeț (devenit în viziunea lui simbolul dominației culturale ruseşti în Basarabia), impus aici nu de Rusia, ci de Ungaria, care macină spiritul românesc al populației prin influențele culturale străine ce s-au impus. Deosebit de important este şi stilul prin care Mihai Eminescu şi Octavian Goga îşi transmit viziunile. Departe de a se lansa în calomnii sau acuzații nefondate, fiecare dintre cei doi publicişti îşi argumentează punctul de vedere cu dedicare şi pasiune, de cele mai multe ori invocând ca sprijin anumite mărturii (fie proprii, fie ale altor persoane). În acest sens, atât discursul publicistic al lui Mihai Eminescu, cât şi cel al lui Octavian Goga este interesant şi implică cititorul în cele evocate, făcându-l să gândească şi să-şi formeze propria viziune referitor la cele scrise (bineînțeles, ghidat fiind de autor). Continuitatea logică, argumentarea corectă, evitarea ambiguităților sunt elemente ce caracterizează stilul ambilor poeți publicişti. Mihai Eminescu operează cu diferite registre afective, în acest mod menținând atenția cititorului chiar şi în lucrările lungi. Lui Octavian Goga îi este caracteristic stilul mai liric, dar sincer şi ferm în acelaşi timp, care îi conferă autoritate şi care atrage.

Studiul eminescian „Basarabia” este o lucrare foarte bine documentată şi argumentată, iar acest lucru se datorează bunei pregătiri a autorului. Faptul că fiecare teză este însoțită de mărturii şi date factologice conferă lucrării (şi, implicit, autorului) credibilitate şi autoritate în fața cititorului. Or, în această situație, este exclusă posibilitatea ca cel care lecturează materialul publicistic să perceapă ideile expuse drept opinii. Finalul studiului conține enumerarea resurselor bibliografice pe care le-a utilizat Mihai Eminescu pentru a-şi formula tezele expuse şi argumenta ideile enunțate. În acest sens, poetul demonstrează profesionalism şi bună credință, or, fiecare dintre acestea constituie dovezi ale autenticității citatelor şi ideilor preluate de către autor de la istorici, oameni politici, martori ai timpului.

Opera publicistică a lui Mihai Eminescu şi cea a lui Octavian Goga ne oferă o perspectivă valoroasă asupra viziunilor referitoare la problema

[3] Goga, Octavian, *Mustul care fierbe*, Bucureşti, 1927, p. 177
[4] Goga, Octavian, *Mustul care fierbe*, Bucureşti, 1927, p. 182

Basarabiei din două decenii diferite. Fiind unul dintre cele mai controversate subiecte din istoria românilor, opiniile în această privință sunt împărțite și în prezent. În acest sens, studiul punctelor de vedere ale două personalități remarcabile ale culturii româneşti contribuie în mod considerabil la formarea unei perspective corecte asupra evenimentelor trecutului şi, eventual, la soluționarea problemelor din prezent legate de această chestiune, provocându-ne să privim asupra fenomenelor istorice din diferite unghiuri de vedere

Referințe:

1. CODREANU, Th. Basarabia în publicistica eminesciană. În: *Limba Română*, 2012, nr.5-6.
2. EMINESCU, M. *Opere*. Bucureşti: Editura Academiei, 1985, vol.XIII.
3. EMINESCU, M. *Publicistică.* Chişinău: Carte moldovenească, 1990.
4. GOGA, O. *Precursori.* Madrid: Carpații, 1957.
5. GOGA, O. *Mustul care fierbe.* Bucureşti, 1927, p.177.
6. VATAMANIUC, D. *M. Eminescu. Opere*. Bucureşti: Editura Academiei, 1980, vol.IX.
7. VATAMANIUC, D. *Publicistica lui Eminescu.* Bucureşti: Minerva, 1996.